

RAYMOND R. HAUSOUL

GODS TOEKOMST VOOR DIEREN

VAN SCHEPPING TOT NIEUWE SCHEPPING

RAYMOND R. HAUSOUL

GODS TOEKOMST VOOR DIEREN

VAN SCHEPPING TOT NIEUWE SCHEPPING

KokBoekencentrum, Utrecht

Omslagontwerp: Peter Kortleve, www.shortlife.nl
Binnenwerk: Gewoon Geertje, www.gewoongeertje.nl

ISBN 978 90 239 5718 8
ISBN 978 90 239 5719 5 (e-book)
NUR 700

© 2019 KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht

Alle rechten voorbehouden

Uitgeverij KokBoekencentrum vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

Inhoudsopgave

Woord vooraf	7
Afkortingen	8
1 Inleiding	11
1. Omdat God van dieren houdt	11
2. Een christelijke safari-zoektocht	12
3. De Bijbel begint met Genesis	14
2 Paradijselijke toestanden	18
1. Gods majestueuze schepping	18
2. Fundament voor Gods heilsgeschiedenis	29
3 ‘Beheer en onderwerp’	39
1. Gods opdracht aan de mens	39
2. Adams naamgeving aan de eerste dieren	46
4 De dood in het dierenrijk	57
1. Het dierenleed	57
2. De Levensboom en de vleeseters	65
5 Interactie tussen mens en dier	72
1. God maakt dierenvellen voor de eerste mensen	72
2. De mens ge- en misbruikt het dier	79
6 God redt dieren en sluit verbonden	90
1. Gods hartenleed over het kwaad op aarde	90
2. Gods verbond met dieren en mensen	100
7 God komt op voor dieren	108
1. Rust, respect en bescherming voor dieren	108
2. Verbondenheid tussen mens en dier	115
8 Gods vrede voor mens en dier	121
1. Gods vernieuwing voor de dieren	121
2. Jezus en de wilde dieren	128
9 Profetische beeldspraak en verwachting	135
1. Profetisch spreken onder de loep	135
2. Voortgang en onderbreking	141
10 Jezus, Eersteling en Beschermmer	153
1. De Eersteling en de nieuwe schepping	153
2. De Messias en de bescherming van dieren	160
11 Openbaring: de schepping vernield?	165
1. Gods omgang met de schepping in Openbaring	165
2. Het verdwijnen van de zee	174

12 Dieren in de nieuwe schepping	179
1. <i>De diepe relatie tussen mens en dier</i>	179
2. <i>Bijbels-theologische reflecties</i>	185
13 Vegetarische toekomstmaaltijden	199
1. <i>Vegetariërs en de Bijbel</i>	199
2. <i>Vegetariërs en de toekomst</i>	210
14 Nawoord	219
Literatuurlijst	221

Woord vooraf

Op een prachtige zomeravond in de zachte naturomgeving van Zoetermeer spraken uitgever Arjen van Trigt en ikzelf in 2016 over het thema van mijn academisch proefschrift: *De nieuwe hemel en nieuwe aarde*. Bij het genot van een verfrissend glas rode wijn kwam toen de gedachte op om een boek te schrijven over de plaats van dieren in de huidige schepping en in de nieuwe schepping.

Gemotiveerd besepte ik dat dit een uitdagend onderwerp was. Het was een onderwerp waarover in de christelijke literatuur niet veel geschreven was. Een boek dat zich richtte op Gods omgang met de dieren in de oorspronkelijke schepping, de schepping vandaag *en* in de toekomstige nieuwe schepping, bestond bij mijn weten niet in het Nederlands taalgebied. Aan die vaststelling is weinig veranderd, toen ik het manuscript voor dit boek afrondde.

Dit boek was voor mijzelf een heerlijke ontspanning. Het was een oase waar ik me naast mijn drukke werk als predikant, onderzoeker en lector, regelmatig in kon uitleven. Het schrijven ervan vroeg een gezonde creativiteit, omdat we nieuwe paden in de christelijke geloofsleer verkennen. Tegelijk was de nodige voorzichtigheid geboden om bij het wandelen de bijbelse uitlegggeschiedenis niet ongenueanceerd los te laten. Ik hoop hierin een heilzaam evenwicht te hebben gevonden. Moge het eindresultaat ervan een waardige basis vormen om nieuwe gesprekken hierover aan te moedigen in de christelijke gemeente en haar reflecties binnen de geloofsleer.

Een woord van dank geldt als eerste aan Arjen van Trigt die mij de mogelijkheid gaf dit werk uit te geven bij uitgeverij KokBoekencentrum. Daarnaast ben ik dankbaar voor mijn fantastische vrienden: Els Devoldere, Déborah Giampietro, Lisanne van Dam, Dimitri Vandenheede en Nathan Vanharen. Zij voorzagen allen een eerdere editie van dit boek van op- en aanmerkingen en hielpen de helderheid sterker te maken. Voor het uiteindelijke resultaat ben ik uiteraard volledig zelf verantwoordelijk. Ten slotte geldt een lief woord van dank aan mijn geweldige vrouw Belinda en mijn zonen Adriël en Ilja die mij de tijd gunden hen urenlang te boeien en te vervelen met allerlei vondsten in de zoektocht naar de dieren in Gods huidige en toekomstige schepping.

Ieper, najaar 2018
Raymond R. Hausoul

Afkortingen

Afkortingen bijbelboeken

Gn	Genesis	Na	Nahum
Ex	Exodus	Hk	Habakuk
Lv	Leviticus	Sf	Sefanja
Nm	Numeri	Hg	Haggai
Dt	Deuteronomium	Zc	Zacharia
Jz	Jozua	Ml	Maleachi
Re	Rechters	Mt	Matteüs
Rt	Ruth	Mc	Marcus
1Sm	1 Samuël	Lc	Lucas
2Sm	2 Samuël	Jh	Johannes
1Kn	1 Koningen	Hd	Handelingen
2Kn	2 Koningen	Rm	Romeinen
1Kr	1 Kronieken	1Ko	1 Korintiërs
2Kr	2 Kronieken	2Ko	2 Korintiërs
Ea	Ezra	Gl	Galaten
Ne	Nehemia	Ef	Efeziërs
Es	Ester	Fp	Filippenzen
Jb	Job	Ko	Kolossenzen
Ps	Psalmen	1Th	1 Thessalonicenzen
Sp	Spreuken	2Th	2 Thessalonicenzen
Pr	Prediker	1Tm	1 Timoteüs
Hl	Hooglied	2Tm	2 Timoteüs
Js	Jesaja	Tt	Titus
Jr	Jeremia	Fm	Filemon
Kl	Klaagliederen	Hb	Hebreeën
Ez	Ezechiël	Jk	Jakobus
Dn	Daniël	1Pt	1 Petrus
Hs	Hosea	2Pt	2 Petrus
Jl	Joel	1Jh	1 Johannes
Am	Amos	2Jh	2 Johannes
Ob	Obadja	3Jh	3 Johannes
Jn	Jona	Jd	Judas
Mi	Micha	Op	Openbaring

Voor de bijbelvertaling en versindeling is gebruikgemaakt van *De Nieuwe Bijbelvertaling* (© 2004 Nederlands Bijbelgenootschap).

Andere werken

Tob	Tobit
Jud	Judit
TEs	Ester (Grieks)
1Mak	1 Makkabeeën
2Mak	2 Makkabeeën
Wijs	Wijsheid
Sir	Sirach
Bar	Baruch
BJr	Brief van Jeremia
TDn	Daniël (Grieks)
Man	Manasse

Bijbelvertalingen

BGT	Bijbel in Gewone Taal (2014)
GNB	Groot Nieuws Bijbel (1996)
HB	Het Boek (1997)
HSV	Herziene Statenvertaling (2010)
LXX	Griekse Septuaginta (250–50 v.Chr.)
NB	Herziene Naardense Bijbel (2014)
NBG	Nieuwe Vertaling (1951)
NBV	Nieuwe Bijbelvertaling (2004)
SV	Statenvertaling (1977)
TE	Telosvertaling (1982)
Vg	Latijnse Vulgaat (390–405 n.Chr.)
WV	Willibrordvertaling (1995)

Bij de hoofdstuk- en versindeling is gekozen voor de indeling van de NBV, aangezien deze brede ondersteuning vindt in wetenschappelijke uitgaven van de Hebreeuwse (BHS) en Griekse tekst (NA28). Waar geen bijbelboek genoemd wordt, gaat het steeds om het boek dat eerder in de context is vermeld. Verder wordt de Godnaam getrouw weergegeven met 'JHWH' en niet door 'HERE' of iets dergelijks vervangen.

1 Inleiding

1. Omdat God van dieren houdt

‘In een kort stripverhaal van *Casper en Hobbes* steekt Casper zijn hand op in de klas. De lerares geeft hem het woord. ‘Juffrouw, ik heb een vraag over deze wiskundeles,’ zegt Casper. De lerares reageert met een vragend ‘Ja?’ Daarop gaat Casper verder: ‘Als we vasthouden aan het feit dat allen zullen sterven, wat is dan het nut om integraalvergelijkingen op te lossen?’ De juffrouw negeert de vraag. Ze roept de klas op om pagina 83 van het wiskundeboek te bekijken. Afgewezen mompelt Casper: ‘Niemand houdt van ons *big picture*-mensen, die graag naar het geheel kijken.’

Casper heeft inderdaad een punt. Onder christenen groeit gelukkig de laatste jaren het verlangen om opnieuw naar de christelijke geloofsleer te kijken vanuit het grotere geheel, de *big picture*. Hoe geven we antwoord op relevante vragen vanuit de beweging van een oorspronkelijke schepping naar een toekomstige nieuwe schepping? De vraag naar Gods weg met de dieren in de geschiedenis hoort bij die belangrijke vragen.¹ Dit boek wil daartoe een aanzet geven. Het wil op een nieuwe manier nadenken over de plaats van de dieren in het scheppingsverhaal (hoofdstuk 2–3), in het drama van de eerste menselijke ongehoorzaamheid (hoofdstuk 4–5), in het verdere gevolg daarvan in de geschiedenis (hoofdstuk 5–7) en in de toekomstige voltooiing van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde (hoofdstuk 8–13).

De doelstelling is niet om elke bijbeltekst waarin over dieren wordt gesproken in dit boek aan de orde te laten komen. Dat zou onmogelijk zijn in dit korte bestek. Doordat mijn eigen onderzoek vooral verbonden is met het fysieke herstel en de relatie tussen het bijbelse getuigenis van de oorspronkelijke schepping en de toekomstige nieuwe hemel en de nieuwe aarde, zal daar de aandacht naar uitgaan. In dit boek zal daardoor het thema van de toekomst en het thema van de dieren in het centrum van de aandacht staan. De laatste hoofdstukken richten zich in het bijzonder op de vraag naar de uitleg van bijbelteksten over de dierenvrede (hoofdstuk 8), de omgang met beeldspraak en het spreken over de nieuwe schepping op basis van voortgang (continuïteit) en onderbreking (discontinuïteit, hoofdstuk 9), het voorbeeld van Jezus als Eersteling van de nieuwe schepping en zijn houding tegenover de dieren (hoofdstuk 10), de omgang met

¹ Vanuit een evolutionistisch ontstaansmodel wordt de mens in de wetenschappen ook tot de dieren gerekend. In dit boek verwijst de term ‘dieren’ echter niet naar de mensen, zoals die term de functionele betekenis heeft in het dagelijks taalgebruik.

de vernietigende taal van het bijbelboek Openbaring (hoofdstuk 11), de vraag of er dieren in de nieuwe schepping zijn (hoofdstuk 12) en de vraag naar de verhouding tussen het bijbels leven, de toekomst en vegetarisme (hoofdstuk 13). Wat mogen we in het licht van de bijbelse openbaring en de christelijke geloofsleer zeggen over Gods weg met de dieren? Dat is de kernvraag die ons in dit boek intensief zal bezighouden.

In gemakkelijkere taal zouden we de kernvraag als volgt kunnen formuleren: Hoe gaat God met dieren om? Hebben dieren zoals mensen een plaats in Christus' verlossingswerk? Zijn er straks dieren op de nieuwe aarde? Het antwoord op de laatste twee vragen zal luiden: dieren hebben een plaats in Christus' verlossingswerk en er zijn straks daadwerkelijk dieren op de nieuwe aarde. Wie daar al van overtuigd is, kan meteen in hoofdstuk 12 nalezen hoe ik dat persoonlijk uitwerk. Toch besef ik dat veel lezers mijn antwoord niet zonder verdere toelichting zullen accepteren. Het gaat hier immers om vragen waar de christelijke literatuur weinig over spreekt. De wereld van de dieren is in de christelijke theologie een *terra incognita* – een onbekend gebied. Het is een geweldige uitdaging om op een verantwoorde manier dieper in te gaan op deze vragen en openingen te bieden tot een constructief vervolggesprek. Dat is het doel dat ik met dit boek voor ogen heb en waartoe ik de lezer van harte uitnodig. Een avontuur waarin op zoek wordt gegaan naar de dieren in Gods heilsplan. We zullen dus stapsgewijs aan dit avontuur moeten beginnen om een sterke onderbouwing te bieden aan de antwoorden die in de laatste hoofdstukken worden gegeven.

2. Een christelijke safari-zoektocht

De laatste jaren is er groeiende aandacht voor het dierenwelzijn. Die aandacht is er niet alleen in de media. Ook in de theologische bezinning is er grotere aandacht dan vroeger voor de dieren en het milieu. We leven in een tijd waarin er levendig wordt nagedacht over de relatie tussen mens en dier. In kerken en op conferenties wordt er in de verkondiging meer rekening gehouden met de bijzondere zegen die God voor de dieren heeft (vgl. hoofdstuk 2 en 6).

Dat betekent uiteraard niet dat er in het verleden weinig aandacht voor dieren was. Van de Griekse filosoof en wiskundige Pythagoras van Samos (±570–510 v.Chr.), de bekende ontdekker van de stelling $a^2+b^2=c^2$, is bekend dat hij een groot liefhebber van dieren was. Als Pythagoras naar de markt ging, kocht hij er graag diverse levende dieren om die daarna hun vrijheid terug te geven. Dieren stonden bij hem in hoog aanzien en tijdens een barbecue zou dit wiskundige genie enkel hebben genoten van een smakelijke *groenteburger*. Vlees kwam er niet in zijn mond. De impact van die toenmalige keuze was zo groot in zijn omgeving dat wie eveneens geen

vlees at een ‘volgeling van Pythagoras’ werd genoemd. Doordat het woord ‘vegetarisch’ pas in de negentiende eeuw ingang vond, koos die volgeling voor een ‘Pythagoras-dieet’.

Vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw is er een opmerkelijk sterke aandrang gekomen om verantwoord met de natuur en haar schepselen om te gaan. Velen zijn ontzet als ze horen hoe miljoenen dieren lijden door toedoen van de mens. Walvissen worden uitgeroeid omwille van ‘wetenschappelijk onderzoek’. Olifanten worden gedood om hun ivoren tanden duur te verkopen. Kangoeroes worden afgemaakt en verwerkt tot hondenvoer, sportschoenen en souvenirs voor toeristen. Haaienvinnen worden afgesneden, terwijl de dieren nog in leven zijn. Bij jonge robben wordt levend het vel afgestroopt. Chimpansees worden gevangen en in het laboratorium gebruikt en dan zwijgen we nog over de vele kippen, koeien, varkens, schapen en andere dieren die industrieel worden gemodificeerd om beter in eieren, melk en vlees te kunnen voorzien.

Daarnaast zijn er verschillende indicatoren die in de richting wijzen van een naderende wereldwijde milieucrisis van ongekende proporties. Begrippen als ‘duurzame landbouw’, ‘milieuterrorisme’ en ‘bio-industrie’ zijn dan ook niet meer weg te denken uit het maatschappelijke debat. Welke rol heeft het christelijke geloof in dit alles? Vinden we in de christelijke traditie en bijbelse overleveringen aanwijzingen die ons helpen hierin onze weg te vinden?

Naast de vele goede mediabronnen en diverse andere populaire en wetenschappelijke publicaties, mogen we ook een bijdrage leveren vanuit een christelijke geloofsreflectie. Dat is zeker van belang als we beseffen dat rondom ons soms de gedachte speelt dat het christelijke geloof een belangrijke oorzaak voor de milieuproblematiek is (vgl. hoofdstuk 3). Zo wordt er gedacht dat de afwijzende houding van de christelijke geloofsleer tegenover de gedachte dat alles god is (*pantheïsme*) of dat alles een ziel of geest heeft (*animisme*) mede de basis vormt van de milieucrisis. Activisten in de milieu-ethiek uiten daarom felle kritiek over ‘de christenen en hun geloof’. Zij voelen zich gesterkt, doordat er in de christelijke geloofsleer inderdaad weinig aandacht is voor Gods visie op dieren of de natuur. Dieren mogen zich daadwerkelijk afgewezen voelen door de weinige aandacht die zij van bijbelwetenschappers ontvangen.² De middeleeuwse theoloog Thomas van Aquino (±1225–1274) durft zelfs te stellen dat ‘een verkeerd zicht op de schepselen uitmondt in een verkeerde opvatting over God en de mensen wegleidt van God’.³

Wie vertrouwd is met het bijbelse getuigenis beseft dat dieren in de grote joods-christelijke thema’s van schepping, verbond, verlossing en

2 Olley, 2000:131.

3 Aquinas, 2009:II.3.

toekomstverwachting niet slechts een bijrol spelen. God schept landdieren en mensen op dezelfde dag, als partners naast elkaar. Noach vult zijn ark met dieren en mensen om verlossing te vinden tijdens de watervloed. Mozes spreekt in zijn onderwijs over mensen en dieren, wat de profeten volgen door in hun beschrijvende panorama's van de toekomst evenmin de dieren uit het oog te verliezen.

3. De Bijbel begint met Genesis

Het klinkt als het intrappen van een open deur als ik schrijf dat de Bijbel niet met de verlossing van Gods volk in Egypte, maar met de schepping in Genesis begint. Wie de Bijbel vanaf de eerste pagina's leest, kan zich niet van de indruk ontdoen dat God bijzondere interesse heeft in zijn schepping. Kleurrijk wordt in de eerste twee hoofdstukken van Genesis beschreven hoe God de aarde schiep en een hof in het land Eden aanlegde. Vanaf het begin gaat Gods verlangen uit naar een aarde waarop een veelkleurigheid aan mensen zijn heerlijkheid weerspiegelt. Onze verlossing is daarvoor een onderdeel van het grote plan dat God met zijn schepping heeft. Aan het spreken over Gods genade en rechtvaardiging gaat het spreken over de schepping vooraf. De verlossing uit zich daardoor in dankbare woorden over de schepping, zoals: 'Mijn hulp komt van JHWH die hemel en aarde gemaakt heeft' (Ps121:2). Schepping en verlossing horen in dit opzicht bij elkaar.

Toch is het opvallend dat er in de christelijke geloofsleer voornamelijk aandacht is voor de bevrijding van Gods volk. Alle andere thema's die we in de Bijbel tegenkomen, zoals Jezus Christus, de mens, Gods Geest, de kerk, de toekomst worden dan vooral met het thema van de verlossing en bevrijding in relatie gebracht. Dat geeft de indruk dat de Bijbel weinig geïnteresseerd is in zijn openingsthema: de schepping. Een voorbeeld daarvan vinden we bij de Duitse theoloog Walter Zimmerli. In zijn vaak herdrukte *Grundriß der alttestamentlichen Theologie* ('Opzet van de oudtestamentische theologie'), komt het thema van de schepping pas in het vierde deel aan bod. De aanleiding daartoe is dat in het Oude Testament de uittocht uit Egypte het centrale oriëntatiepunt is.⁴ Dat is een bizarre vaststelling, waarop de Heidelbergse oudtestamenticus Rolf Rendtorff (1925–2014) bewust de aandacht van zijn collega's wil richten:

De Hebreeuwse Bijbel begint met de schepping. Theologieën over het Oude Testament doen dat meestal niet. Hoe kan dat? Het antwoord ligt

4 Zimmerli, 1999.

voor de hand: de theologie die de verschillende auteurs van deze theologieën hebben is de oorzaak hiervan.⁵

De oorzaak ligt dus in het feit dat er in de christelijke geloofsleer een grote reflectie bestaat over Gods weg met de mensen en maar weinig reflectie over Gods weg met de schepping als geheel: mensenrijk, natuur, dierenrijk, sterrenstelsels enzovoorts.⁶ De christelijke geloofsleer wordt daardoor indirect in het bijbelse getuigenis teruggelezen, zodat het zelfs voor de oudtestamentische bijbelwetenschapper – die echt wel weet dat zijn Bijbel met Genesis 1 begint – enkel om Gods weg met de mens lijkt te gaan. De niet-menselijke wereld valt zo al te vaak buiten de radar van de christelijke en theologische bezinning.

In mijn boek *De nieuwe hemel en de nieuwe aarde* heb ik aangetoond hoe complex en onbewust de invloed van de christelijke geloofsleer in de bijbelse reflectie doorstroomt.⁷ Het volstaat hier om zeven verschillende oorzaken te noemen die ertoe kunnen leiden dat de bezinning op God en de schepping in onze verkondiging op de achtergrond blijft:⁸

1. De gedachte dat God er vooral voor de mens is en dat dieren daarin een ondergeschikte plaats krijgen waarin ze enkel als illustratie of decor dienen.
2. De associatie van de bijbelse scheppingsverhalen met andere oude scheppingsverhalen, waarbij het bijbelse verhaal evenmin als de andere verhalen theologisch serieus wordt genomen.
3. De veronderstelling dat het thema schepping toebehoort aan de natuurwetenschappen en enkel voor controversen zorgt als dit wordt meegenomen in de christelijke geloofsleer.
4. Het feit dat kerkelijke instellingen voor de mensen zijn bedoeld en niet voor andere schepselen of voor de schepping als totaal.
5. De nadruk op de spirituele, niet-fysieke werkelijkheid van het leven en het minder op waarde schatten van de lichamelijke, fysieke werkelijkheid.
6. Een variatie aan eindtijdscenario's, waarin God dikwijls wordt voorgesteld als Vernietiger van deze schepping en Schepper van de nieuwe schepping.

5 Rendtorff, 1992:204.

6 Kärkkäinen, 2015:59–60; Hagencord, 2008:36–37; Berkhof, 1993:487. Zie als voorbeeld van een christelijke geloofsleer die de schepping ondergeschikt maakt aan de verlossingsleer: Barth, 1945.

7 Hausoul, 2018f:357–365.

8 Vgl. Fretheim, 2005:ix–x; Wright, 1996:17.

7. Een te geringe aandacht voor het getuigenis van het Oude Testament in de theologische verkondiging.

In dit boek willen we het nadenken over de schepping hoog op de agenda plaatsen. We zullen ons daarbij speciaal op de kernvraag richten: wat mogen we in het licht van de bijbelse openbaring en de christelijke geloofsleer zeggen over Gods weg met de dieren? We beginnen met de oorspronkelijke schepping en van daaruit vervolgen we het onderzoek in de richting van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. De eerste en laatste twee hoofdstukken van de Bijbel zijn namelijk met elkaar verbonden. Wat God in het begin schept, vindt zijn voltooiing in de nieuwe hemel en de nieuwe aarde. Wie het visioen van de nieuwe schepping in Openbaring 21–22 leest, ontdekt een groot aantal verwijzingen naar het begin van de schepping in Genesis 1–2.

Die verwijzingen brengen begin en einde van Gods schepping met elkaar in relatie. Ze tonen opnieuw dat Gods verlossing een onderdeel van het grotere geheel vormt, de *big picture*. Wat God in zijn verlossing doet, staat in relatie met de schepping. Theologen typeerden de verlossingstijd tussen Genesis 1–2 en Openbaring 21–22 daarom als ‘voortdurende schepping’ (*creatio continua*). Ook in zijn verlossingswerk brengt God immers nieuwe dingen tot stand. Zo getuigt Jezus tegenover de geleerde Nicodemus van een *nieuwe* geboorte (Jh3:3) en schrijft Paulus dat wie in Christus is, een *nieuwe* schepping is (2Ko5:17).

Doordat deze nieuwe dingen in de verlossingstijd gebruikmaken van iets wat al bestaat, gebruiken sommigen liever niet de term ‘schepping’. Het gaat namelijk niet om iets wat radicaal nieuw is. Ze spreken dan over Gods voorzienigheid en gebruiken de term ‘schepping’ alleen voor iets volledig nieuws.⁹ De Bijbel maakt dit onderscheid echter niet. Termen uit de eerste schepping komen in de verlossingstijd en bij de realisatie van de nieuwe schepping terug. Vooral de profeet Jesaja doet dit graag. Zo ‘schiep’ God Israël in de geschiedenis (Js43:1–2), zoals God ook de eerste schepping ‘schiep’ (Gn1:1). God ‘vormde’ het volk, evenals God Adam en de dieren ‘vormde’ (Js45:11; Gn2:7,19). God kondigt de verlossing van Israël aan als iets ‘nieuws’ (Js42:9) en typeert de verlossing van de hele schepping (mensen, dieren en land) als iets ‘nieuws’ (Js43:19). Jeremia handhaaft dit taalgebruik eveneens en noemt de liefde van een man voor een vrouw iets ‘nieuws’ (Jr31:22).¹⁰ God blijft ook hierin de Schepper en wordt niet gedgegradeerd tot een Manager van de oorspronkelijke schepping. Het verlossende werk is een speciale dimensie van Gods handelen als Schepper.

9 Gunton, 1998:88–89; Westermann, 1994:175.

10 Anderson, 2005:179–194.

Heden en toekomst zijn niet volledig door het verleden bepaald. God brengt nieuwe dingen in deze schepping tot stand. Ook de dieren zijn voor God hierin belangrijk en maken deel uit van het grote plan dat God voor zijn schepping heeft. Maar hoe zag die oorspronkelijke toestand van de schepping eruit toen God de dieren in Genesis 1 schiep?

2 Paradijselijke toestanden

1. Gods majestueuze schepping

De kunstvormige opbouw van Genesis 1

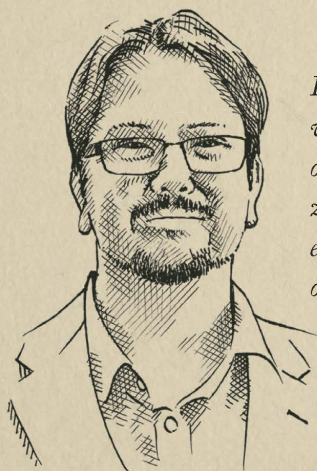
Genesis vormt op een imposante manier vol schoonheid en indrukwekkende verhevenheid een kleurrijke inleiding op het bijbelse drama. Het kenmerkt zich door een prachtige compositie en magnifieke compactheid en getuigt van een God die zich als liefdevolle Schepper aan deze wereld koninklijk openbaart. Door het levende Woord worden alle dingen geschapen. Alle levende wezens ontvangen levensruimte. Het vormt het begin van alles waar God mee op weg gaat. Daarin gaat het niet enkel om de mens, maar ook om het begin van God met de dieren. Een totaaloverzicht van deze beschrijving is daarom in dit hoofdstuk op zijn plaats.

In het scheppingsverhaal vindt alles zijn plaats en tijd. We lezen over de gekende werkelijkheid van ons leven op aarde: aarde en hemel, licht en duisternis, water en land, planten en bomen, de zon, maan en sterren, vissen en vogels, landdieren en mensen. Het enige onbekende is het 'uitspan- sel' op de tweede en vijfde dag. Al het andere nemen we dagelijks waar.

De zeven scheppingsdagen in Genesis 1 laten zich in een stramien van zes plus één verdelen: zes dagen en één rustdag. De zes dagen zijn te verdelen in twee blokken van drie dagen. Deze twee blokken vormen een parallel met elkaar door het stramien: licht, water, land. Het eerste blok kenmerkt zich door het scheiden, terwijl het tweede blok zich kenmerkt door het vullen van de ontstane ruimtes.

Op de eerste dag *scheidt* God de duisternis van het licht, op de tweede dag *scheidt* God het water onder en het water boven het 'uitspansel' of 'firmament' en op de derde dag *scheidt* God water en land van elkaar. Het is op deze derde dag dat God de aarde allerlei planten en bomen laat voortbrengen. Op de volgende drie dagen worden de verschillende gebieden, die er in de schepping zijn ontstaan, gevuld met allerlei objecten die zich lijken te verplaatsen. Op de vierde dag *vult* God de hemel met de zon, maan en sterren als aanduiding van de dag en de nacht. Zon en maan kenmerken zich door hun vaste loopbaan. Op de vijfde dag *vult* God de lucht met vogels en het water met vissen. Zij genieten een nog grotere bewegingsvrijheid dan de hemellichamen en kunnen zich ook voortplanten. In die voortplanting worden ze meteen door God gezegend – wat trouwens de allereerste keer is dat dit gebeurt. 'Laat het maar krioelen en wemelen van levende wezens', klinkt het uit zijn mond. Op de zesde dag laat God de

God houdt van dieren en geeft hun een bijzondere plaats in de schepping. Maar hebben dieren ook een plaats in Gods verlossingswerk? Zijn er straks dieren op de nieuwe aarde? Zien we er ons geliefde huisdier terug en wat betekent dat voor onze huidige omgang met dieren? Dit boek gaat over deze vragen. De auteur gaat de uitdaging aan om op een verantwoorde manier vanuit de christelijke geloofsleer dieper na te denken over Gods weg met dieren van schepping tot nieuwe schepping. Hiermee betreedt hij een onontgonnen terrein.

Dr. Raymond R. Hausoul is predikant en veelgevraagd spreker. Als wetenschappelijk onderzoeker aan de ETF te Leuven richt hij zich op de thematiek van de nieuwe hemel en aarde. In 2018 verscheen zijn proefschrift over dit onderwerp.

9 789023 957188

KokBoekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

ISBN 978 90 239 5718 8 • NUR 700

